

► Τι παρατηρείτε;

Όταν λέξεις ή προτάσεις τοποθετούνται η μια δίπλα στην άλλη, χωρίς να υπάρχουν ανάμεσά τους σύνδεσμοι (**και, αλλά** κτλ.) αλλά χωρίζονται μεταξύ τους με κόμμα (,) λέμε ότι έχουμε **ασύνδετο σχήμα**.

► Βρείτε στην παρακάτω διήγηση σε ποια σημεία έχουμε ασύνδετο σχήμα, βάλτε τα κόμματα και διαβάστε τι έμαθε να κάνει ένας ναυτικός όταν σταμάτησε πια να ταξιδεύει:

«Τρία χρόνια έκαμα με το Μαριώ στο χωριό του πεθερού μου. Τρία χρόνια ζωή αληθινή. Έμαθα την αξίνα και δούλευα μαζί της το περιβόλι το αμπέλι το χωράφι. Πώς περνούσε ο καιρός δεν το κατάλαβα. Έμαθα να σκαλίζω τις κιτριές να κλαδεύω τ' αμπέλι να οργώνω το χωράφι.[...]

Ανδρέας Καρκαβίτσας, Λόγια της Πλώρης,
Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, 1953 (διασκευή)

4. Όταν διάβασα στη γιαγιά μου το μύθο «Η ελιά του Αρισταίου», μου είπε:

«Ο Αρισταίος δεν κράτησε τα μυστικά που του έδειξαν οι Νύμφες για τον εαυτό του. Αυτή η πράξη του δείχνει ότι δεν ήταν εγωιστής, όπως κάποιοι άλλοι που ενδιαφέρονται μόνο για τον εαυτό τους. Αν όλοι προσπαθούσαμε να μην κοιτάμε μόνο τον εαυτό μας αλλά και τους άλλους, ο κόσμος μας θα ήταν καλύτερος».

- Για ποιον δεν κράτησε τα μυστικά που του έδειξαν οι Νύμφες ο Αρισταίος;
- Μπορείτε να βρείτε στα λόγια της γιαγιάς τις λέξεις που φανερώνουν πως το ίδιο πρόσωπο κάνει και δέχεται μια ενέργεια;

Αν δυσκολευτείτε η Ραλλού θα σας βοηθήσει.

Οι αντωνυμίες που φανερώνουν πως το ίδιο πρόσωπο ενεργεί (κάνει κάτι) και το ίδιο δέχεται την ενέργεια λέγονται **αυτοπαθείς αντωνυμίες**:
ο εαυτός μου/σου/του,της,του/μας/σας/τους.

- Οι γιαγιάδες, εκτός από το ότι λένε παραμύθια και ιστορίες στα εγγονάκια τους, τα συμβουλεύουν κιόλας. Συμπληρώστε στις συμβουλές τής γιαγιάς την αυτοπαθή αντωνυμία:

«Αν δε μάθεις γράμματα, θα κάνεις κακό

«Ο καλός άνθρωπος κάθε πρωί κοιτά στον καθρέφτη και χαμογελάει».

«Όλα τα παιδιά περιποιούνται πριν πάνε στο σχολείο, εσύ γιατί δεν φροντίζεις και φεύγεις αχτένιστος για το σχολείο;».

5. Η οικογένεια της λέξης «ελιά» είναι πολύ μεγάλη κι έχει μια πολύ παλιά καταγωγή. Τότε την ελιά την έλεγαν «**ελαία**» και το λάδι «**έλαιον**». Από την *ελαία* και το *έλαιον*, λοιπόν, έχουμε σύνθετες λέξεις. Αντιστοιχίστε τις σύνθετες λέξεις με τη σημασία τους.

η ζωγραφική με λαδομπογιές	☐	☐	ελαιοτριβείο
το λάδι που βγαίνει από τον καρπό της ελιάς	☐	☐	ελαιογραφία
αυτός που καλλιεργεί ελιές	☐	☐	ελαιοχρωματιστής
το εργαστήριο όπου βγάζουν το λάδι	☐	☐	ελαιολάδο
ο ειδικός τεχνίτης για το βάψιμο με λαδομπογιά	☐	☐	ελαιοκαλλιεργητής

«Η ελιά και ο ταύρος», φρέσκο από τη βόρεια είσοδο του παλατιού της Κνωσού, «The olive wreath», Νίκος & Μαρία Ψιλάκη-Ηλιάς Καστανάς, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999.

Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο

Η ελιά εμφανίστηκε για πρώτη φορά ως αγριελιά στην ανατολική Μεσόγειο, εκεί δηλαδή όπου αναπτύχθηκαν μερικοί από τους αρχαιότερους πολιτισμούς. Σε αρχαιολογικές έρευνες που έγιναν στις Κυκλάδες βρέθηκαν απολιθωμένα* φύλλα ελιάς, τα οποία υπολόγισαν ότι είναι 50-60.000 ετών. Στις πινακίδες της Γραμμικής Β γραφής που ανακαλύφθηκαν στην Αρχαία Πύλο υπάρχει το ιδεόγραμμα* της ελιάς και του ελαιόλαδου.

Στις αρχαίες τελετές, το δέντρο της ελιάς ήταν το δέντρο του καλού κι αυτό του έδινε μια ξεχωριστή θέση. Αυτό το πολύτιμο και αγαπημένο δέντρο των Ελλήνων και των άλλων μεσογειακών λαών θεωρείται, ακόμα μέχρι σήμερα, θεϊκό δώρο, σύμβολο ειρήνης, προστασίας και γονιμότητας. Το λάδι του, όπως το σιτάρι και το κρασί, χρησιμοποιείται σε πολλές τελετές της ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας.

Η ελιά επηρέασε τα ήθη και τα έθιμα των Ελλήνων και των άλλων λαών της Μεσογείου που με το πέρασμα των χρόνων δημιούργησαν έναν εντελώς ιδιαίτερο πολιτισμό, τον πολιτισμό της ελιάς.

Τα κλαδιά της ελιάς έγιναν στεφάνια για να στεφανώσουν τους νικητές των Ολυμπιακών Αγώνων. Ο πολύτιμος χυμός των καρπών της, το ελαιόλαδο, ήταν το βραβείο για τους νικητές των περίφημων Παναθηναϊκών Αγώνων, που γίνονταν προς τιμή της θεάς Αθηνάς.

Η ελιά κυριαρχεί στο ελληνικό τοπίο, το φωτίζει με το χαρακτηριστικό γκριζοπράσινο χρώμα της και εμπνέει τους καλλιτέχνες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Τα κλαδιά της, τα φύλλα της, σκηνές από το μάζεμα του καρπού της, στόλισαν τοίχους αρχαίων παλατιών αλλά και αρχαίους αμφορείς και αγγεία. Έγιναν το θέμα γνωστών έργων ζωγραφικής νεότερων Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών.

Ο περίφημος ελαιώνας από τοιχογραφία του περίφημου ανακτόρου της Κνωσού, Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλιάς Καστανάς, Ο πολιτισμός της ελιάς, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999.

Την ελιά τη βρίσκουμε στα κείμενα των αρχαίων και των σύγχρονων Ελλήνων συγγραφέων και ποιητών, που την ύμνησαν όσο λίγα δέντρα γιατί την αγάπησαν πολύ. Χωρίς την ελιά, το ελληνικό τοπίο θα ήταν πιο φτωχό και οι Έλληνες καλλιτέχνες και ποιητές θα είχαν χάσει μια μοναδική πηγή έμπνευσης. Γι' αυτό, όπως λέει και ο ποιητής Οδυσσέας Ελύτης «κι αν ακόμα δεν υπήρχαν οι ελαιώνες ... θα τους είχα επινοήσει».

Μάζεμα της ελιάς στην αρχαιότητα, Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλιάς Καστανάς, Ο πολιτισμός της ελιάς, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999.

www.explorecrete.com/greek/olive-tree-gr.htm - 36k - (διασκευή)

* απολιθωμένα: λείψανα ή αποτυπώματα φυτού ή ζώου, θαμμένα στη γη επί χιλιετίες που έγιναν σαν πέτρα

* ιδεόγραμμα: σύμβολο ή παράσταση που αντιπροσωπεύει μια έννοια

Λιομάζωμα στη Λέσβο, σε πίνακα του Θεόφιλου, Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλίας Καστανάς, Ο πολιτισμός της ελιάς, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999.

Ιδεογράμματα του δέντρου της ελιάς, του ελαιόλαδου και του καρπού της ελιάς σε πινακίδες της Γραμμικής Α και Β γραφής.

Το δέντρο της ελιάς

Ο καρπός της ελιάς

Το ελαιόλαδο

1. Συμβουλευτείτε το κείμενο και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις για να δείτε τη σημασία της ελιάς στον πολιτισμό των Ελλήνων και των άλλων μεσογειακών λαών.

- Πώς εμείς σήμερα γνωρίζουμε ότι η ελιά υπήρχε στην Ελλάδα εδώ και χιλιάδες χρόνια;
- Γιατί το λάδι χρησιμοποιείται σε πολλές τελετές της χριστιανικής θρησκείας;
- Σε ποιους αγώνες της αρχαίας Ελλάδας, τα κλαδιά της ελιάς γίνονταν βραβεία για τους νικητές;
- Για ποιους καλλιτέχνες η ελιά ήταν και είναι πηγή έμπνευσης;
- Στο κείμενο διαβάσατε ότι, χωρίς την ελιά, οι Έλληνες καλλιτέχνες και ποιητές θα είχαν χάσει μια μοναδική πηγή έμπνευσης. Πώς το καταλαβαίνετε αυτό;

2. Το κείμενο είναι χωρισμένο σε παραγράφους. Ποιες είναι αυτές; Αριθμήστε τες.

Παράγραφος είναι ένα κομμάτι του κειμένου που αναπτύσσει μια ιδέα, ένα νόημα. Το νόημα κάθε παραγράφου, ενώ συνδέεται με το νόημα των υπόλοιπων παραγράφων του κειμένου, είναι ξεχωριστό.

Η Ραλλού, για να σας βοηθήσει, δε βρήκε μόνο τις παραγράφους του κειμένου αλλά και τους τίτλους τους. Όμως, ξέχασε να γράψει δίπλα από τον τίτλο της κάθε παραγράφου τον αριθμό της. Γράψτε σε κάθε τίτλο παραγράφου τον αριθμό της.

Το ελαιόλαδο, βραβείο για τους νικητές των αγώνων.	
Ο ύμνος για την ελιά από συγγραφείς και ποιητές.	
Η ελιά και ο πολιτισμός των λαών της Μεσογείου.	
Η ιστορία της ελιάς.	
Η ελιά εμπνέει τους καλλιτέχνες.	
Η ελιά, πολύτιμο και αγαπημένο δέντρο.	

3. Στο κείμενο υπάρχουν λέξεις που, αν και δε βρίσκονται μετά από τελεία, γράφονται με κεφαλαίο. Ποιες είναι αυτές οι λέξεις; Υπογραμμίστε τες.

Γράφονται με κεφαλαίο:

- ▶ τα κύρια ονόματα: ονόματα ανθρώπων (**Μ**αρία), ζώων (**Α**ζόρ), τόπων (**Λ**άρισα), ποταμών (**Π**ηνεϊός), βουνών (**Ό**λυμπος), λιμνών (**Π**ρέσπες), κτλ.
- ▶ τα ονόματα των ημερών (**Κ**υριακή), μηνών (**Α**ύγουστος) και εορτών (**Π**άσχα)
- ▶ τα εθνικά (**Ε**λληνας, **Κ**ινέζος)
- ▶ τα ονόματα κτιρίων (**Α**ρχαιολογικό **Μ**ουσείο), πλοίων (**Α**ίολος)
- ▶ οι τίτλοι λογοτεχνικών έργων (ο **Μ**άγκας της **Π**ηνελόπης **Δ**έλτα) και έργων τέχνης (η **Ν**ίκη της **Σ**αμοθράκης)
- ▶ οι τιμητικοί τίτλοι (**Α**ξιότιμε, **Σ**εβασμιότατε)

Ενώ τα εθνικά ονόματα γράφονται με κεφαλαίο π.χ. ο Μανόλης είναι Έλληνας, τα επίθετα που παράγονται από αυτά γράφονται με μικρό π.χ. το ελληνικό λάδι είναι το καλύτερο.

Αντιγράψτε τώρα από το κείμενο τα κύρια ονόματα.

.....

.....

.....

4. Η Έλλη διάβασε στο κείμενο τα λόγια του ποιητή: «κι αν ακόμα δεν υπήρχαν οι ελαιώνες ... θα τους είχα επινοήσει». Θυμάται ότι τη λέξη **ελαιώνας** την έχει ακούσει να τη λέει ο παππούς της όταν μιλούσε για το κτήμα με τις ελιές που είχε στο χωριό.

Στο λεξικό της βρήκε ότι η λέξη **ελαιώνας** είναι ουσιαστικό, παράγεται από τη λέξη ελαία (ελιά) και σημαίνει το μέρος που έχει πολλές ελιές.

Το ουσιαστικό **ελαιώνας** ονομάζεται **περιεκτικό**.

Περιεκτικά λέμε τα ουσιαστικά που δείχνουν το μέρος όπου υπάρχουν πολλά όμοια πρόσωπα, ζώα ή πράγματα.

Φτιάξτε και εσείς περιεκτικά ουσιαστικά που τελειώνουν σε -(ι)ώνας:

περιστέρι

στρατός

αμπέλι

άχυρο

- Προσπαθήστε τώρα να δώσετε μόνοι σας τον ορισμό της λέξης **πορτοκαλεώνας**:

.....

.....

.....

5. Τα περιεκτικά αρσενικά ουσιαστικά που λήγουν σε -(ι)ώνας γράφονται με **ω**.
Ακόμα με **ω** γράφονται τα περισσότερα αρσενικά ουσιαστικά σε -ώνας που δεν είναι περιεκτικά π.χ. αγώνας, αιώνας κτλ.

Εξαιρούνται:

Μακεδόνας, Στρυμόνας, κανόνας, κηδεμόνας

Συμπληρώστε στο παρακάτω κείμενο τα γράμματα και τους τόνους που λείπουν από τις χρωματισμένες λέξεις και διαβάστε κάποια από τα κατορθώματα των αρχαίων Ελλήνων.

Οι αρχαίοι Έλληνες νίκησαν τους Πέρσες στο **Μαραθ__να** της Αττικής το 490 π.Χ. Ο **αγ__νας** τους ήταν δύσκολος γιατί ήταν άνισος. Λίγοι εναντίον πολλών. Μετά από χρόνια ο Μέγας Αλέξανδρος και οι **Μακεδ__νες** του, αφού πέρασαν το **Στρυμ__να** ποταμό, έφτασαν μέχρι τα βάθη της Ανατολής όπου διέδωσαν την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό. Από τότε πέρασαν πολλοί **αι__νες** αλλά τα κατορθώματά τους τα θυμόμαστε ακόμα.

Τοιχογραφία της Κνωσού που απεικονίζει κλαδιά ελιάς, Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο, «The olive wreath», Νίκος & Μαρία Ψιλάκη, Ηλίας Καστανάς, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999.

Μαγειρεύουμε με ελαιόλαδο

Οι ελιές και το ελαιόλαδο αποτελούν, εδώ και αιώνες, απαραίτητο στοιχείο της ελληνικής και της μεσογειακής κουζίνας. Μας προσφέρουν καθημερινά μια υγιεινή και πλούσια σε γεύση τροφή. Από μελέτες σε 7 χώρες προέκυψε ότι η διατροφή που βασίζεται στο ελαιόλαδο δίνει στον άνθρωπο υγεία και μακροζωία. Το ελαιόλαδο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλα τα φαγητά και γι' αυτό όλοι οι διαιτολόγοι το συνιστούν. Για ακόμη πιο υγιεινό φαγητό, το ελαιόλαδο πρέπει να προστεθεί στο τέλος του μαγειρέματος. Όταν χρησιμοποιείται ωμό, αποκαλύπτει όλη του τη νοστιμιά. Δίνει άλλη γεύση στις σαλάτες και στα λαχανικά.

Κουλουράκια λαδιού

Υλικά:

- 3 ποτήρια ελαιόλαδο
- 2 ποτήρια ζάχαρη
- 1 κρασοπότηρο χυμό πορτοκάλι με λίγο λεμόνι
- 1 κρασοπότηρο κανέλα βρασμένη
- 3 κουταλιές ρακή
- 2 κουταλάκια μπέικιν πάουντερ
- 1 κουταλάκι σόδα
- 1 ποτήρι σουσάμι καβουρντισμένο αλεύρι για μαλακή ζύμη, όσο σπκώσει (λιγότερο από 1,5 κιλό)

Εκτέλεση:

Χτυπάμε το ελαιόλαδο με τη ζάχαρη, προσθέτουμε τη σόδα διαλυμένη στο χυμό πορτοκαλιού, το κανελόζουμο, το μπέικιν πάουντερ διαλυμένο στη ρακή, το σουσάμι και τέλος το αλεύρι. Ζυμώνουμε μαλακή ζύμη και πλάθουμε τα κουλουράκια. Τα κουλουράκια πρέπει να ψηθούν στο φούρνο σε μέτρια θερμοκρασία.

Φασολάκια λαδερά

Υλικά:

- 1 κιλό φρέσκα φασολάκια
- 1 κρεμμύδι ψιλοκομμένο
- 1 φλιτζάνι ελαιόλαδο
- ένα ματσάκι μαϊντανό ψιλοκομμένο
- μισό κιλό ντομάτες ψιλοκομμένες
- αλάτι, πιπέρι

Εκτέλεση:

Καθαρίζουμε τα φασολάκια από τις δύο άκρες και από τις ίνες, τα κόβουμε στα δύο και τα πλένουμε. Σε κατσαρόλα τσιγαρίζουμε ελαφρά το κρεμμύδι με το ελαιόλαδο. Ρίχνουμε και τα φασολάκια να αχνιστούν λίγο με σκεπασμένη την κατσαρόλα. Προσθέτουμε την ντομάτα, το μαϊντανό, αλάτι, πιπέρι και ανάλογο νερό και σιγοβράζουμε να ψηθούν και να μείνουν σχεδόν με το λάδι τους.

1. Συζητήστε με το διπλανό σας:

- Ποια υλικά χρειαζόμαστε για να μαγειρέψουμε τα φασολάκια;
- Ποια προετοιμασία πρέπει να κάνουμε στα φασολάκια πριν τα ρίξουμε στην κατσαρόλα;
- Πόσο πρέπει να βράσουν τα φασολάκια;
- Με ποια σειρά βάζουμε τα υλικά για τα κουλουράκια;
- Τι πρέπει να προσέξουμε όταν ψήνουμε τα κουλουράκια;

2. Στη συνταγή για τα κουλουράκια λαδιού μαθαίνουμε ότι: «τα κουλουράκια πρέπει **να ψηθούν** στο φούρνο σε μέτρια θερμοκρασία». Τα παιδιά, όταν επιστρέφουν από το σχολείο, ρωτάνε συνέχεια αν **ψήθηκαν** τα κουλουράκια. Η μητέρα τους απαντά πως, **για να ψηθούν**, δεν πρέπει να ανοίγουν συνέχεια το φούρνο.

Σε ποιο χρόνο και σε ποια φωνή βρίσκεται το ρήμα **ψήνομαι** στο παραπάνω κείμενο;

Παρατηρήστε στον παρακάτω πίνακα πώς κλίνεται το ρήμα **ψήνομαι** στον αόριστο της παθητικής φωνής.

Παθητική φωνή		
Αόριστος		
Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική
ψήθηκα	(να) ψηθώ	-
ψήθηκες	(να) ψηθείς	ψήσου
ψήθηκε	(να) ψηθεί	-
ψηθήκαμε	(να) ψηθούμε	-
ψηθήκατε	(να) ψηθείτε	ψηθείτε
ψήθηκαν	(να) ψηθούν	-

3. Η μαμά ζήτησε τη συμβουλή της γιαγιάς για να πετύχουν τα κουλουράκια. Συμπληρώστε τις οδηγίες της γιαγιάς και ανακαλύψτε τα μυστικά της. Η Ραλλού, για να σας βοηθήσει, σας δίνει τα ρήματα που πρέπει να συμπληρώσετε.

(ψηθούν, διαλυθεί, χτυπηθούν, προστεθεί, ζυμωθεί)

Πρόσεξε, παιδί μου! Για να πετύχουν τα κουλουράκια σου, πρέπει το λάδι με τη ζάχαρη να πολύ καλά. Μετά, αφού καλά η σόδα στο χυμό πορτοκαλιού, πρέπει να μαζί με τα υπόλοιπα υλικά στο μείγμα του λαδιού. Κατόπιν, το μείγμα να σε μαλακή ζύμη για να γίνουν αφράτα τα κουλουράκια. Το πιο σημαντικό όμως από όλα είναι το ψήσιμο! Τα κουλουράκια δεν πρέπει να σε δυνατό φούρνο.

4. Στις συνταγές διαβάσαμε ότι για να φτιάξουμε τα κουλουράκια χρειάζεται να βάλουμε στη ζύμη 2 **κουταλάκια** μπέικιν πάουντερ διαλυμένο σε 3 κουταλιές ρακή.

Η λέξη **κουταλάκια** μάς δείχνει ότι για να μετρήσουμε την ποσότητα του μπέικιν πάουντερ πρέπει να χρησιμοποιήσουμε μικρό κουτάλι. Οι λέξεις που δείχνουν ότι κάτι είναι μικρό λέγονται **υποκοριστικά**.

Σχηματίζουμε υποκοριστικά με τις καταλήξεις:
-άκι, -άκος, -ούλα, -ίτσα, -άκης, -ούλης

Διαβάστε το παρακάτω κείμενο αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με τα υποκοριστικά που παράγονται από αυτές για να μάθετε πώς πέρασε ο Αντρέας την Κυριακή το μεσημέρι.

Την Κυριακή το πρωί πήγα με τα ξαδέρφια μου μια βόλτα στο κοντινό δάσος για να απολαύσουμε το μεσημεριανό μας φαγητό. Όταν φτάσαμε εκεί, καθίσαμε κάτω από ένα δέντρο και στρώσαμε ο καθένας την πετσέτα του πάνω σε ένα τραπέζι που είχε φτιάξει ο δήμος. Βγάλαμε από την τσάντα μας τα πιρουνία μας, τα πίατα μας, τα μαχαίρια μας και τα ποτήρια μας για να πιούμε καθαρό νερό από τη βρύση. Η Γιάννα, η ξαδέρφη μου, είχε φέρει και 4-5 φέτες ζυμωτό ψωμί για να απολαύσουμε τις ντομάτες με λάδι και τυρί. Στο τέλος κόψαμε τα φρούτα μας, παίξαμε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι ενώ ο ξάδερφός μου ο Βασίλης πήρε...το μεσημεριανό του ύπνο στη δροσιά.

5. Ξαναγράψτε τις παρακάτω προτάσεις, αντικαθιστώντας το χρωματισμένο μέρος τους με τις φράσεις που βρίσκονται στην παρένθεση.

(από την πέτρα **βγάζει λάδι**, μου **έβγαλε το λάδι**, **έριχνε λάδι στη φωτιά**)

❖ Ο Δήμος **είναι άνθρωπος πολύ δραστήριος και πολύ αποτελεσματικός**.

.....

❖ Ο Μιλτιάδης, αντί να τους ηρεμήσει, **τους προκαλούσε να λύσουν τις διαφορές τους εκείνη τη στιγμή**.

.....

.....

❖ Ο Κώστας **με κούρασε πάρα πολύ** για να του εξηγήσω ότι δεν έφταιγα εγώ για το πάθημά του.

.....

.....

6. Το ελαιόλαδο είναι υγιεινή **τροφή** και δίνει άλλη **γεύση** στις σαλάτες.

► Παρατηρήστε στον παρακάτω πίνακα πώς κλίνονται τα δύο θηλυκά ουσιαστικά:

Ενικός Αριθμός		
Ονομ.	η τροφή	η γεύση
Γεν.	της τροφής	της γεύσης
Αιτ.	την τροφή	τη γεύση
Κλητ.	τροφή	γεύση
Πληθυντικός Αριθμός		
Ονομ.	οι τροφές	οι γεύσεις
Γεν.	των τροφών	των γεύσεων
Αιτ.	τις τροφές	τις γεύσεις
Κλητ.	τροφές	γεύσεις

- Συμπληρώστε τις προτάσεις βάζοντας τα ουσιαστικά που είναι στην παρένθεση στον κατάλληλο τύπο:
- ❁ Η Νίκη ήθελε πάντα να σπουδάσει (η τέχνη) (η μαγειρική).
 - ❁ Πολλές (μελέτη) απέδειξαν ότι η μεσογειακή (διατροφή) δίνει υγεία και μακροζωία στον άνθρωπο.
 - ❁ Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη (παραγωγή) και (κατανάλωση) ελαιόλαδου.
 - ❁ Η (απόλαυση) ενός καλού φαγητού βασίζεται στην ικανοποίηση όλων (η αίσθηση) αλλά προπαντός (η γεύση) και (η όραση).

7. Βάλτε λίγο **λάδι** στις λέξεις **ρίγανη, λεμόνι, ξίδι, ψωμί** και φτιάξτε καινούριες λέξεις και γεύσεις!

λάδι και ρίγανη:

.....

.....

.....

.....

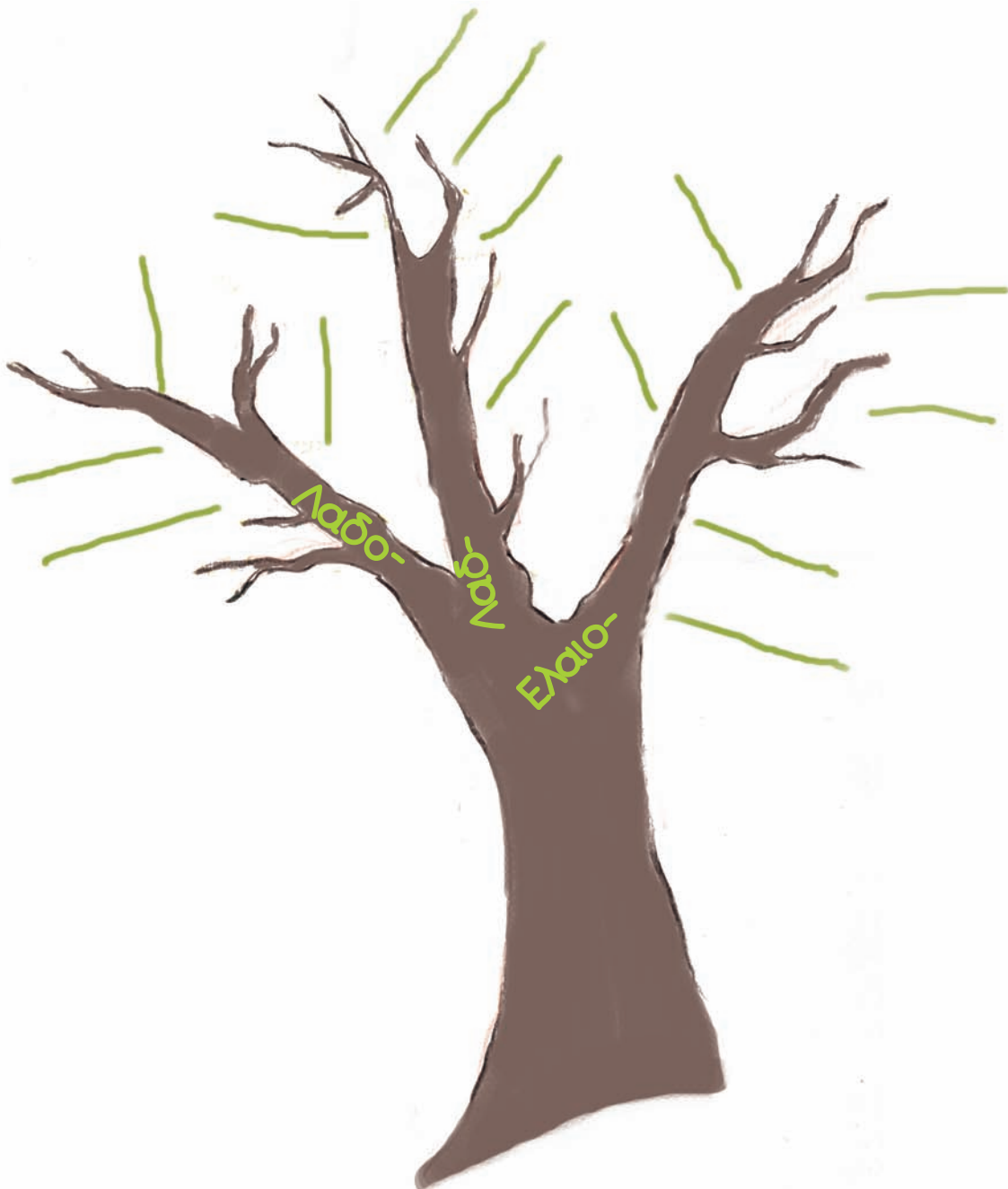
.....

Θέλετε να κάνετε τη μικρή ελιά να ανθίσει και να βλαστήσει;

Βάλτε στα κλαδιά τις λέξεις από το λεξιλόγιο της ενότητας προσέχοντας ποιες ταιριάζουν σε κάθε κλαδί.

καλλιέργεια, μπολιάζω, ελαιόδεντρο, ελαιόλαδο, ελαιοπιεστήριο, ελαιοκαλλιεργητής, ελαιώνας, κανόνας, αιώνας, αγριελιά, μεσογειακός,-ή,-ό, ελαιοτριβείο, λαδερά, λαδομπογιά, λαδιά, λαδί, λαδικό, λαδώνω, λαδολέμονο, λαδόξιδο, λαδόψωμο

Για να δω τι έμαθα...		Σημειώνω ένα ✓ στο αντίστοιχο κουτάκι	
Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να γράφω σωστά τα κύρια ονόματα και τα επίθετα που παράγονται από αυτά.			
Να κλίνω σωστά τα θηλυκά ουσιαστικά σε -η.			
Να αναγνωρίζω σε ένα κείμενο τις προσωποποιήσεις και να τις χρησιμοποιώ στο λόγο μου.			
Να χρησιμοποιώ σωστά τον αόριστο των ρημάτων στην παθητική φωνή.			
Να χωρίζω ένα κείμενο σε παραγράφους και να βρίσκω τις βασικές τους ιδέες.			
Να γράφω σωστά λέξεις που έχουν σχέση με το λάδι και την ελιά.			
Να χρησιμοποιώ την έκθλιψη, την αποκοπή και την αφαίρεση.			
Να χρησιμοποιώ σωστά τις αυτοπαθείς αντωνυμίες.			
Να υποστηρίζω την άποψή μου με επιχειρήματα.			

Η Ραλλού σας προτείνει.

Ελληνική Μυθολογία, Τόμοι 3, 5, εκδοτική Αθηνών Α.Ε., 1986.

Λαμπράκη Μυρσίνη, *Λάδι, Γεύσεις και Πολιτισμός 5000 χρόνων*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1999.

Μαστρομιχαλάκη, Α.- Βούκανου, Μ. *Παιχνιδομαγειρέματα*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα, 2002.

Περιοδικό «Ελιά & Ελαιόλαδο», εκδ. Άξιον Εκδοτική, Αθήνα.

Σακελλαρίου Χάρης, *Μύθοι και περίεργα από τον κόσμο των φυτών*, Βιβλιοπωλείο της «Εστίας», χ.χ.

Ταλιάνης, Δ. - Θεοδωρίδης, Π. *Η ελιά στην Ελλάδα, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου*, Εκδόσεις Τοπίο, 2001.

Τριβιζάς Ευγένιος, *Η Δέσποινα και το περιστέρι*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2003.

Ψιλάκη Μ.- Ψιλάκης Ν.- Καστανάς Η., *Ο πολιτισμός της ελιάς*, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999.

www.explorecrete.com/greek/olive-tree-gr.htm - 36k

www.mfa.gr/greek/greece/living/symbols/olive.html

www.oliveoil.gr

Ανθολόγιο: Ευγένιος Τριβιζάς, «Η Δόνα Τερηδόνα»

8

Ενότητα

Χριστός γεννιάται

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θα ταξιδέψουμε στη φάτνη της Βηθλεέμ τη νύχτα που γεννήθηκε ο Χριστός.
- Θα τραγουδήσουμε τα κάλαντα και άλλα χριστουγεννιάτικα τραγούδια.
- Θα διηγηθούμε χριστουγεννιάτικες και πρωτοχρονιάτικες ιστορίες.
- Θα ζωγραφίσουμε τις ευχές μας.

Η νύχτα της γεννήσεως

Την άγια νύχτα τη Χριστουγεννιάτικη
λυγούν τα πόδια
και προσκυνούν γονατιστά τη φάτνη τους
τα άδολα βόδια.

Κι ο ζευγολάτης, ξάγρυπνος θωρώντας τα,
σταυροκοπιέται
και λέει, με πίστη απ' της ψυχής τ' απόβαθα,
Χριστός γεννιέται!

Την άγια νύχτα τη Χριστουγεννιάτικη
κάποιοι ποιμένες
ξυπνούν από φωνές ύμνων μεσουράνες
στη γη σταλμένες.

Κι ακούοντας τα Ωσαννά απ' αγγέλων στόματα
στο σκόρπιο αέρα,
τα διαλαλούν σε χειμαδιά λιοφώτιστα
με τη φλογέρα.

Την άγια νύχτα τη χριστουγεννιάτικη
—ποιος δεν το ξέρει;—
των Μάγων κάθε χρόνο τα μεσάνυχτα
λάμπει τ' αστέρι.

Κι όποιος το βρει μες στ' άλλα αστέρια ανάμεσα
και δεν το χάσει
σε μια άλλη Βηθλεέμ ακολουθώντας το,
μπορεί να φτάσει!

Γεώργιος Δροσίνης, ΑΠΑΝΤΑ 3ος τόμος,
εκδ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, Αθήνα, 1996

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΕΠΙΤΡΑΧΗΛΙΟΥ, Δώρο του Γρηγορίου Βελλά εκ Μελενίκου,
στην ιερή Μεγίστη Μονή Βατοπεδίου, Άγιο Όρος, 2 Μαρτίου 1813

Το ποίημα μας ταξιδεύει στην Άγια νύχτα της Γέννησης του Χριστού.

- ▶ Ποιες εικόνες από αυτή τη νύχτα βλέπετε και ποιοι ήχοι φτάνουν στα αυτιά σας;
- ▶ Αν ακολουθούσατε το λαμπερό αστέρι και φτάνατε κι εσείς στη φάτνη που γεννήθηκε ο Χριστός τι θα ζητούσατε για όλα τα παιδιά του κόσμου;
- ▶ Ποια ευχή θα κάνατε εσείς τη νύχτα των Χριστουγέννων;